

Z těchto důvodů není zatím redakce Informačního bulletinu schopna informovat souhrnně o všech světových událostech zajímavých československému čtenáři. Proto se naše zpravodajství soustřeďuje především na ty události či jejich aspekty, které československé oficiální sdělovací prostředky opomíjejí, ať pro nedostatek místa nebo z jiných důvodů.

Pokud v našem zpravodajství informujeme o dohadách, spekulacích či pověstech, je to vždy uvedeno, tak aby čtenář mohl rozlišit informace ověřené a neověřené.

Tak jako v minulých číslech zařazuje redakce i dotk tohoto vydání některé hlasy zahraničního tisku. Mají čtenářům ukázat, jaké názory na mezinárodní vývoj panují na různých místech ve světě; nikterak to neznamená, že se redakce s těmito názory ztotožňuje. Domnívá se však, že znalost těchto názorů pomůže čtenářům orientovat se nejen v událostech samotných, ale i v jejich příčinách.

Proto zařazujeme například i následující úvodník Harry Hamma ze západoněmeckého listu "Frankfurter Allgemeine Zeitung" z 6. října 1970.

KONLEC MÍROVÉHO SOUŽITÍ ?

/Harry Hamm, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 6. října/

"V posledních letech si mohl dělat svět naděje na to, že bude zachován mír. Obě supervelmoci, SSSR a USA, se zdály být jednotny ve snaze zabránit všemu, co by mohlo vést k nebezpečné bezprostřední vojenské konfrontaci. Téže o mírovém soužití i její postulát - řešení sporných otázek jedinečně cestou jednání - získaly na věrohodnosti. Začaly se konat márové nebo bezpečnostní konference. Otázka omezení zbrojení se stala akutní. Bylo vytýčeno heslo uvolnit napětí. První důsledky byly: systematický odsun amerických vojsk z Vietnamu, pařížská jednání o Vietnamu, rozhovory SALT ve Vídni o jaderném odzbrojování, úsilí Jarringovy mise na Středním Východě i pokusy zřeknout se násilí ve Střední Evropě. Nastalo ticho dokonce i kolem krvavých střetnutí na sovětsko-čínských hranicích.

Dvě události z poslední doby však hrozí otřást idylou o mírové koexistenci. Porušení příměří na Středním Východě Káhirou s podporou Sovětského svazu vyvolalo v západním světě nedůvěru. Sotva bylo dohodnuto příměří, které mělo uvést v chod mírová jednání v OSN na základě Rogersova plánu, byly raketové základny se sovětskými posádkami přeloženy do bezprostřední blízkosti Suezského průplavu. Porušením příměří se Egypt a Sovětský svaz jednostranně pokusily zlepšit svou pozici v jednáních posílením své strategické základny.

O něco později byla ve Washingtonu oznámena jiná sovětská vojenská akce. Na jižním pobřeží Kuby byla zjištěna činnost, která naznačuje výstavbu sovětské ponorkové základny. Na ni se stále ještě vztahuje ujednání obou velmocí z doby po raketové krizi na podzim 1962. Tehdy prohlásil prezident Kennedy, že v karibské oblasti bude zachován mír, pokud nebude použito Kuby k vývozu útočných komunistických záměrů a pokud nebudou na západní polokouli instalovány útočné zbraně. Bučování základny pro atomové lodstvo přímo před prahem Spojených států by mohlo být považováno za flagrantní porušení dohody, kterou až dosud Moskva dodržovala stejně jako USA.

Bez ohledu na to, žek z vojenského i z mocenskopolitického hlediska posuzujeme toto poslední chování Sovětského svazu, přineslo již důsledky. Vláda i veřejnost v USA jsou kritičtější. Na Vlivu nabývají hlasy, které již dříve varovaly před přílišnou důvěřivostí vůči Sovětskému svazu. Znovu jsou hlášány téze, které od dob studené války upadly v zapomenutí: mezi jiným i to, že si Moskva jakoukoliv ochotu k jednáním vyloží jako známku slabosti, které je třeba bezohledně využít.

Takové úvahy lze možná Sovětům skutečně přičíst, protože věří na vnitřní oslabování protivníka i na ochabování jeho moci navenek. Není to poprvé, co by si sovětské vedení pod vlivem vlastní propagandy udělalo z mylných představ směrnice pro politickou taktiku. Reakce ashingtonu na poslední moskevské akce - posílení 6. americké flotily ve Středozemním moři, diplomatická demarše ve věci Kuby a tvrdý tón amerického tisku - ukazuje, že ještě dávno nepřišel čas, kdy by se Spojené státy nechaly vnitropolitickými i zahraničně-politickými nesnázemi zatlačit do izolacionismu, jímž by vzniklo mocensko-politické vakuum, které by Sovětský svaz mohl bez rizika zaplnit.

Nová jednání čtyř mocností o Berlíně jsou další zkouškou ochoty Sovětského svazu k míru. Postup na Středním Východě a sovětská výzva v Karibském moři daly největší spojenecké mocnosti v Berlíně výstrahu, aby zachovala co největší opatrnost. Výroky emisara sovětského vedení Jurije Žukova na jeho turné po Západním Německu, z nichž vyplývá nadále tvrdý sovětský postoj ve věci Berlína, nelze ovšem předem považovat za projev mylného hodnocení situace sovětským vedením. Možná je to součást taktické hry, jaká patří k přípravě svízelných jednání. Zájem Moskvy na smlouvě o zřeknutí se násilí s NSR, jejíž ratifikace v Bonnu závisí výslovně na tom, bude-li zlepšen status Západního Berlína, je jednoznačný. Přesto není dobře přehlížet poslední zahraničně-politické akce Sovětského svazu. Naznačují, že v Moskvě dosud neuzrálo na všech místech pochopení, že celosvětový zájem o mír a sblížení v atomovém věku předpokládají takový postoj, který by zmírnil moceno-politické ambice. Kdo se pokusí získat výlučně kapitál pro sebe ze skutečnosti, že mocnosti jsou ochotny k mírovému soužití, ten musí vzít na vědomí, že si získá smutnou pověst jako připravovatel nové éry studené války."

Stanovisko bonnské vlády k jednáním s ČSSR

Iniciativa k pražským jednáním ČSSR a NSR vyšla od bonnské vlády, prohlásil v interview v západoněmeckém rozhlasě náčestek vládního mluvčího von Wechmar. Řekl, že tím chce spolková vláda navázat na smlouvy, o nichž již jednán s Moskvou a s Varšavou, a že tedy uciluje o uzavření smlouvy o zřeknutí se násilí i s Československem. Stejně mluví o roli jako v případě Polska otázka hranic hraje v případě Československa otázka mnichovské dohody, řekl mluvčí. Zdůraznil, že i nynější spolková vláda zůstává stejný názor jako její předchůdkyně, totiž že mnichovská dohoda je neplatná. Vláda však není s to ani ochotna prohlásit ji za neplatnou od samého počátku, protože by to mělo celou řadu právně-politických důsledků pro západoněmecké občany, které uprchli po skončení války ze Sudet nebo byli odtamtud vykázáni. Mluvčí připomněl, že již v předběžných rozhovorech sovětského ministra zahraničí Gromyka se západoněmeckým státním sekretářem Bahrem byla nalezena formule, o níž spolková vláda soudí, že umožňuje dohodu s ČSSR. V dohodě západoněmecké a sovětské vlády se praví, řekl mluvčí, že v otázce mnichova musí být nalezeno uspořádání uspokojivé pro obě strany, a uspokojivé řešení je pro bonnskou vládu podle jeho názoru pouze "mnichovská dohoda je neplatná". Mluvčí prohlásil za možné, že předběžná jednání o dohodě začnou brzy, v každém případě ještě letos.

Jednáním v Praze "pokračuje spolková vláda ve své východní politice", píše Frankfurter Allgemeine Zeitung. "V Bonnu se sice zdůrazňuje, že nejde o zahájení oficiálního jednání, nýbrž pouze o informativní rozhovory, ale lze vycházet z toho, že Praha má zájem, aby po jejích vlastních opětovných podnětech začalo co nejdříve oficiální jednání se spolkovou vládou... Pro Bonn jsou tyto rozhovory součástí snah o uvolnění vztahů se sousedy ve Východní Evropě. V tomto směru souvisejí se 6. kolem západoněmecko-polských jednání a s asi dvouhodinovým setkáním spolkového kancléře Brandta s jugoslávským prezidentem Titem", píše západoněmecký list.

Sovětský zemní plyn do Bavorska

Již 1. října 1973 dostane Bavorsko první sovětský zemní plyn. Bavorský ministr hospodářství Schedl, který to oznámil 30. září zemskému sněmu v Mnichově odmítl odpovědět na otázku o cenách dodávek. Prohlásil pouze, že NSR bude odebírat sovětský plyn "za příznivých podmínek".

Proces s Pachmanem a dalšími intelektuály ještě v říjnu?

Do le zpráv západních zpravodajů z Prahy se má proces se šachovým velmistrem Luďkem Pachmanem a dalšími sedmi obžalovanými konat 15. a 16. října v Praze. Předmětem obžaloby je údajně rozšiřování petice, kterou vloni zaslali vedoucím osobnostem strany a státu a v ní vyslovili své názory na situaci v ČSSR. Západní listy však připomínají, že se zprávy o nadcházejícím procesu s Pachmanem vyskytly již několikrát a ukázaly se jako předčasné. Podle dřívějších zpráv je Pachman několik měsíců držen na psychiatrickém oddělení vězeňské nemocnice, ale zpravodajům se nepodařilo zjistit ani nynější místo jeho pobytu ani současný zdravotní stav.

K sebevraždě básníka S.K. Neumanna

Československý tisk uveřejnil pouze strohé noticky o "tragickém skonu" dvaadvacátiletého básníka S.K. Neumanna, vnuka stejnojmenného komunistického básníka a spina divadelního herce Stanislava Neumanna. Ve zprávách z Prahy přinesly západní agentury výňatky z Neumannova dopisu na rozloučenou: srovnává v něm svůj čin se sebevraždou sovětského básníka Majakovského v r. 1930. "Rozhol jsem se vzít si život", píše podle těchto zpráv Neumann, "protože stále více vidím, že ideály, pro které jsou vstoupil do strany a ~~xxx~~ pro které byli mí nejbližší přátelé popraveni 2. května 1945 v Terezíně, se neustkutečňují, nýbrž že jsou v politické praxi pošlapávány. Mohl bych samozřejmě proti tomu bojovat, ale jsem u konce svých fyzických a duševních sil. Nemožu a nechci jít proti straně. Proto volím cestu Majakovského, který ji sice sám osnačil za intelektuálštinu, ale ani pro něho nebylo jiné východisko". Neumannovi byla v padesátých letech udělena Gottwaldova cena za jeho politicky angažovanou poezii. V posledních letech byl čs. kulturním atašé ve Varšavě.

Jiří Pelikán o své vztahu k vlasti

Dne 30. září vysílal západoněmecký rozhlas v Brémách rozhovor s některými činiteli československé posrpnové emigrace, z něhož jsme zachytili odpověď Jiřího Pelikána na otázku: "Jaký vztah budete mít k osudům své vlasti?"

Pelikán odpovídá:

"Otázka vztahu k vlasti je pro mne dána tím, že jsem se v této zemi narodil, v ní vyrostl, a že jsem s ní spjat tisíci neviditelnými pouty, ať žiji dočasně kdekoliv na světě. Jestliže jsem se vloni rozhodl nevracet se zatím domů, pak jen proto, že jsem se nechtěl nechat umlčet a že jsem byl přesvědčen, že řešení čs. otázky je v dané situaci možné jen v kontextu celkového světového vývoje, zvláště obrody socialistického hnutí, jehož jsme i my součástí.

Protože jsem novinář a publicista, chci svou prací přispívat k tomu, aby světové veřejné mínění stále vědělo, co prožívají moji spoluobčané doma, kteří jsou nyní umlčeni; aby naši lidé doma neopak věděli co nejvíce o vývoji ve světě a překonali krunýř izolace, do kterého je chce zavřít okupační režim, aby je zlomil; a abychom vysvětlovali, hájili a rozvíjeli myšlenky čs. socialismu s lidskou tváří, učinili je součástí moderního myšlenkového proudění ve světě a připravovali programové alternativy pro období, kdy bude možné pokračovat v obrodě socialismu, byť v jiné formě.

Stručně řečeno, chtěl bych spolž s ostatními přáteli přispívat k tomu, aby boj lidu ČSSR proti okupaci se stal společným bojem všech, kdo věří v ideály svobody, pokroku a socialismu~~xx~~ na celém světě," řekl Jiří Pelikán.

Připravuje se manifestace Čechoslováků ve velké Británii

Češi a Slováci ve Velké Británii připravují na den 28. listopadu velké protestní akce spolu s "Kampaní za nukleární odzbrojení", významnou britskou levicovou organizací, která má velkou podporu zejména mezi studenty.

Není zájem?

Rakouský rozhlas zastavil počátkem září vysílání zpráv v češtině, údajně proto, že už o ně není zájem. České vysílání z Vídně bylo zahájeno v r. 1968.

K cestě kardinála Wyszyńského do vatikánu

Oficiální účel cesty polského primase kardinála Wyszyńského do Vatikánu 10. října nebyl sice oznámen, ale ve Vatikánu bylo naznačeno, že jedním bodem jednání může být otázka církevních diecézí v polských západních územích. Vatikán tam sice zavedl prozatímní polskou správu, ale formálně podléhají tyto diecéze nadále biskupům v Německu. Problém nabyl na naléhavosti jednáními Polska s NSR o řešení sporných otázek.

Mladí z Izraele do socialistických zemí

Mladí lidé z Izraele budou opět jezdit do Československa, Jugoslávie a Rumunska, jak bylo dohodnuto na mezinárodní konferenci studentských cestovních kanceláří v Praze. Budou to první mládežnické zájezdy z Izraele do soc. zemí od šestidenní války v r. 1967.

Účast Rumunska na manévrech Varšavské smlouvy v NDR

Na říjnové vojenské cvičení varšavské smlouvy za účasti více než 100.000 mužů, největší, jaké se až dosud konala na území NDR, vyšle Rumunsko podle neověřených zpráv západních agentur pouze 300-členný štábní kontingent. K účasti na cvičení byly v NDR poprvé povolány i jednotky civilní obrany podle zákona vydaného v září. Tento zákon umožňuje v případě potřeby povolát do služby všechny občany od 16 do 65 let.

K Nobelově ceně pro Solženicyna

Zprávu, že mu byla udělena Nobelova cena, oslavil sovětský spisovatel Solženicyn tím, že celou noc pracoval na svém novém románu. Západním novinářům sdělil Solženicyn, že je ochoten, "pokud to záleží na něm", převzít osobně Nobelovu cenu ve Stockholmu 12. prosince, den před svými 52. narozeninami. Na dotaz, zdali sovětské orgány povolí Solženicynovi výjezd, prohlásil mluvčí ministerstva zahraničních věcí, že to "není záležitostí ministerstva". K prohlášení mluvčího sekretariátu Svazu sovětských spisovatelů, který ostře kritizoval udělení Nobelovy ceny Solženicynovi, připomínají pozorovatelé, že při vyloučení Solženicyna ze Svazu spisovatelů prohlásil mluvčí svazu: "Nikdo nebude Solženicyna zdržovat a bránit mu v odjezdu, chce-li odejít tam, kde jsou jeho protisovětská díla vždy přijímána s takovým potěšením." V SSSR byl vydán první Solženicynův román "Den života Ivana Děnisoviče". Jeho další romány, "Oddělení pro rakovinu" a "První kruh" vyšly pouze na Západě. Nyní pracuje spisovatel na románu "14. srpen" o první světové válce. Divadlo Tyrone Guthrie Theatre v americkém městě Minneapolis uvede 13. října ~~xxxxx~~ Solženicynovu hru "Dívka a nevinátka" vydanou vloni ve Velké Británii. Děj ~~byy~~, zasazený do trestného tábora z r. 1945, čerpal Solženicyn z vlastních životních zkušeností.

Tvardovský těžce nemocen

Známý sovětský básník a bojovník za větší tvůrčí svobodu Alexander Tvardovský je v nemocnici s ochrnutou pravou rukou po záchvatu ~~xxxxx~~ mrtvice. Tvardovský odstoupil v únoru z funkce šéfredaktora literárního časopisu Novyj Mir, protože byla z redakce časopisu odvolána většina jeho ~~xxxxxx~~ přátel. V červnu byl Tvardovský u příležitosti svých 50. narozenin vyznamenán řádem Rudého praporu, třebaže i básníkům menšího formátu jsou k tomuto životnímu jubileu obvykle udělovány řády významnější.

Velká sovětská encyklopédie liberálnější

Nový, úplně přepracovaný 2. díl Velké sovětské encyklopédie, který nedávno vyšel, vykazuje značné změny oproti původní verzi. Byl do něho pojat velký židovský básník Izák Babel, který zahynul v r. 1941 v sovětském trestném táboře a jehož dílo bylo v SSSR dlouhou dobu na indexu. Básniřka Anna Achmatova, kritizovaná v předchozím vydání pro švá "náboženská, mystická a ~~xx~~ erotická témata", je v novém ~~xxxx~~ vydání ceněna pro svůj "klasičky prostý a jasný sloh". Americkému astronautu Neilu Armstrongovi je věnováno půl sloupce, a americkým přistáním Apollo na Měsíci téměř dvě stránky.

K Sadatově kandidatuře na presidenta SAR

Navržení Anvara Sadata za nástupce presidenta SAR Násira se obecně považuje za projev snahy řešit situaci co nejrychleji a ~~zabránit~~ zabránit boji o nástupnictví v egyptském vedení. Překvapení však vzbudilo, že byl vybrán právě Sadat, jehož osobnost zatím neukázala, že by mohl dosáhnout Násirova formátu.

Sadat totiž nemá mocenskou základnu ani v armádě, ani ve vládě ani ve státním aparátě. Na prospěch mu ovšem je to, že vyšel z důstojnické junty, která v r. 1952 svrhla krále Faruka, a že byl po léta velmi blízký Násirovi. Už před válkou s ním sloužil jako důstojník v jedné egyptské provincii.

Právě v poslední době se však zdála jeho pozice oslabena. Dovořilo se o jeho názorových rozporech s Násirem, protože Sadat se stavěl proti přijetí amerického plánu na příměří na Středním Východě. Jeho zdraví nebylo považováno za nejlepší, a obavy vzbudilo i jeho zhroucení na Násirově pohřbu.

Stejně jako šéfredaktor listu Al Ahram, Hejkal, byl Sadat Násirovým mluvčím ve funkci vydavatele a úvodníkaře státního listu "Al Gumhuria". Mimoto je nadaný řečník. Až na rozpory uvedené výše byl vždy s Násirem zajednou v politice vůči SSSR i vůči Izraeli. V otázce Izraele vystupoval někdy ještě nekompromisněji než Násir. Američany považuje za nepřátele Arabů.

Sadat má ovšem četné konkurenty. Patří k nim jednostranně prosovětsky orientovaný letecký maršál Áli Sábri, který však má četné nepřátele, Hejkal, ministr obrany Favzí /armáda je nejistým faktorem, protože o náladě v ní není dostatečně jasno/, i někdejší předseda vlády Kuhiedin, který zaujímá dost skeptické stanovisko vůči Moskvě. Vzájemné vztahy těchto osobností a jejich stoupenců představují labyrint, který do budoucna nevyklučuje překvapení.

Ďábelský kruh

O "nedozírných následcích", které by mohla mít vojenská konfrontace SSSR a USA na Středním Východě, píše úvodník Frakfurter Allgemeine Zeitung. Proto se prý SSSR snaží zchladit konflikt na vojenských frontách. Přeje si, aby byl znovu otevřen Suezský průplav, mimořádně důležitý pro sovětskou námořní strategii. Moskva vidí pravděpodobně jasněji než Washington, jak labilní je situace v Saudské Arábii, pokračuje úvodník. Více než 10 let se už sovětské vedení svaží zapojit velká naftová ložiska arabského světa do své mocenské sféry. Oslabení autority krále Fejzala, který se stal téměř zajatcem svých mocichtivých poradců, dovedlo Moskvu blíže k jejímu cíli v Arábii. Rozpoutané vášně Palestinců však ohrožují i sovětské plány. Posílením levého křídla partyzánských jednotek se na arabské šachovnici, už beztak dost nepřehledné, objevila nová ~~figura~~ nevypočítatelná figurka. Není na místě schematicky zjednodušovat. Není například možno zařadit vůdce Lidové fronty Habáše jednoznačně mezi přívržence Pekingu. Habáš a jeho lidé mají současně nitky k Pekingu i k Moskvě, k různým radikálním režimům v Orientu i k podsvětí západních států. A něci ještě jednotlivé organizace radikální palestinské levice mezi se ou svádějí krvavé potyčky. Úvodník Frakfurter Allgemeine Zeitung uzavírá: "Nepomůže zavírat oči před touto oblastí otrávenou nenávistí a cynismem. Moskva, Peking, radikální arabské státy tu provozují, v tomto ďábelském kruhu, svou politickou hru. Není to ani něha ani lítost, které vedou Moskvu a Káhiru v současné době k opatrnějším projevům - je to pouhopouhá politická účelnost. Neboť Západu nezbyvá, než zastávat na Středním Východě věc mírového urovnání. Obava vyslovená počátkem letošního léta presidentem Nixonem, totiž že konflikt mezi Izraelem a arabskými státy by byl nebezpečnější než Vietnam, je bohužel oprávněná."

Bagdád versus Káhira

Zápas o vedoucí místo v arabském světě podrobně popisuje zpravodaj Neue Zürcher Zeitung v Káhiře: zvláště si všímá sporů mezi baasisty a Káhirou. Baasisté v Bagdádu jsou zuřivými odpůrci Rogersova plánu pro Střední Východ, který Káhira akceptovala podle švýcarského zpravodaje na naléhání z Moskvy. Baasisté vytýkají SAR a zvláště Násirovi, že nastoupili "kapitulantskou politiku". Ministr informací SAR a šéfredaktor listu Al-Ahram, Hejkal, věnoval už několik svých pravidelných pátečních úvodníků polemice s Bagdádem. Hejkal vyčítá Bagdádu hlavně to, že irácké jednotky nebojovaly, ale zato by chtěly rozkazovat ostatním ~~švýck~~ Arabům, zejména Egyptu, který nesl hlavní tíži války, a poučovat je, co a jak mají dělat. Hejkal se nijak neostýchá osobně napadnout iráckého prezidenta a premiéra Hasana al Bakra. Není prý schopen organizovat vojenské akce, i když sám sobě udělil nejvyšší hodností a tituly. Naproti tomu je ~~xxxxx~~ jeho specialitou organizovat jatka svých politických protivníků /což je narážka na veřejné popravy, jimiž se Bagdád už několikrát zdiskreditoval v očích veřejnosti/, Švýcarský list probírá i vztahy mezi Káhirou a Teheránem, které jsou v současné době napjaté: hlavní roli tu hraje rivalita obou zemí v ~~akáxxx~~ oblasti Perského zálivu. Na druhé straně dochází podle švýcarského zpravodaje k opatrné alianci mezi Bagdádem a Lidovou frontou palestýnských uprchlíků pod vedením Habáše. Irak se však k cílům Lidové fronty hlásí jen slovy a vojensky nepomáhá, takže se latentní nedůvěra mezi bývalými rivaly a nynějšími spojenci spíše prohlubuje.

Italský parlament reaguje na přesun napětí do Středomoří

Přesunem střediska napětí v Evropě ze Střední Evropy do Středomoří je motivován návrh v branném výboru italského parlamentu na reorganizaci italských branných sil, zejména na modernizaci italského válečného námořnictva.

"RUSKÁ ZAHRANIČNÍ VÍTĚZSTVÍ"

- Tři pohledy na sovětskou cestu k moci -

/Newsweek, 28. září 1970

ZKRÁCENO

Tři autoři amerického týdeníku hodnotí - každý ze svého hlediska - sovětskou zahraniční politiku: washingtonský dopisovatel Henry Trehwitt, šéfkorespondent v Evropě Arnaud de Bochgrave a dopisovatel v Moskvě Jay Axelbank./

Pohled z Washingtonu

Washingtonský dopisovatel Newsweeku dokládá na řadě aspektů, že se perspektivní cíle sovětské zahraniční politiky nijak nezměnily, že se změnila jen metoda: Dnes už sovětsí vůdci nebouchají botou do stolu; místo toho důkladně a pečlivě studují svého protivníka". Moskva se už nebojí vyjednávat a ani necítí potřebu řinčet zbraněmi. Smlouva s NSR vede k cíli, o který Moskva už dlouho usiluje: získat západní kapitál a západní techniku bez politických ustupků. Sovětskou směrnicí východoevropským zemím pro jejich postoj k Západu formuloval jeden sovětský diplomat takto: "Peněz si tam získejte, kolik chcete, jen se nezamilujte!" Sovětská diplomacie pracuje dnes podle názoru amerického novináře s omezeným rizikem: ví například, že zničení Izraele by vyvolalo tvrdou americkou advetu, a tak neustále zkoumá hranice americké povolnosti a tolerance. I-jinde na světě je Amerika v defenzivě, snižuje své závazky v Evropě, Asii i Africe. SSSR jde vpřed, hledá maximální výhody s minimálními náklady. Podle názoru dopisovatele zaostává sovětská moc stále ještě za americkou, takže rovnováha světa není zatím narušena, ale vše naznačuje, že SSSR je připraven neustále těžit z amerických chyb. "Buďte ujištěni", prohlásil jeden washingtonský mluvčí, "že SSSR zaplní jakýkoliv prostor, který opustíme. Musíme jen doufat, že jich neopustíme příliš mnoho."

Pohled ze Západní Evropy

Novou smlouvu mezi NSR a SSSR považuje americký dopisovatel v Evropě za náznak, že sovětská diplomacie se stává daleko subtilnější, a že jde o dlouhodobou strategii, která sahá daleko za Bonn. Jednáními s Bonnem se Moskva přibližuje Atlantickému paktu i společnému trhu /jednak obrovskému trhu, jednak i trvalému magnetu pro východoevropské spojence Moskvy/. Kremlologové odmítají teorii, že Kreml přijal Brandtovu východní politiku tak pozitivně jen proto, aby si kryl záda vůči Číně. Poukazují na několik vážných momentů: SSSR zaostává v mnoha oborech /s výjimkou vojenství a kosmonautiky/; v r. 1970, čtvrt století od konce války, mají sovětsí občané stále ještě nedostatek potravin a spotřebního zboží; vzrůstá propast mezi rozvojem v Západní Evropě, o USA ani nemluvě, a nelze ji překlénout jinak, než s pomocí Západní Evropy. Brandtova východní politika je tedy pro Moskvu příležitostí, jak spojit mezinárodněpolitické potřeby v Evropě s národními zájmy: navíc spolupráce mezi EHS a RVHP zpomalé trend k politickému sjednocování Západní Evropy. Proto soudí americký zpravodaj, že smlouva s NSR dala Moskvě možnost zajisit, aby se Západní Evropa nestala hospodářskou a politickou supervelmocí: sovětské komentáře v poslední době soustavně hovoří o Evropě jako o "Našem kontinentu". Moskva ví, že nemůže zničit EHS, a proto by ho ráda využila pro sebe. Vyjednávas koncernem Daimler-Benz o výstavbu největší továrny na nákladní auta na světě. Západní Němci budou muset dát dohromady konzorcium bank, aby mohli jít

na tento kontrakt - pravděpodobně společně s francouzským Renaultem, italským Fiatem a holandskou DAF. Moskevská západoevropská politika slibuje ukolébává právě ve chvíli, kdy USA oznamují svým spojencům, že v příštím roce stáhnou svá vojska z Evropy, nebudou-li spojenci přispívat na jejich vydržování. A západoevropští politikové - shodně s Rusy - nevidí, proč by měli víc platit. Nelze domyslet, píše zpravodaj, jak by to vypadalo v Západní Evropě, kdyby USA stály svá vojska: SSSR by se stal dominující vojenskou silou kontinentu. Přitom se jen menšina znalců, kteří o věci živě diskutují, domnívá, že ekonomický rozmach s pomocí Západní Evropy by přispěl k vnitřní demokratizaci Sovětského svazu. Většina naopak tvrdí, že by to Moskvě dopomohlo k větší vojenské síle a tím i k expanzivnější zahraniční politice. Zastánci spolupráce, například Brandt a jeho poradci, jsou přesvědčeni, že moskevská smlouva pomůže otevřít leckteré dosud zavřené dveře ve Východní Evropě a umožní tak vznik nového, humanějšího systému, o jaký se pokoušel Alexander Dubček v Československu. Tak či onak, proces je v chodu, píše americký novinář. Výsledek této mírové soutěže mezi dvěma systémy nebude ještě několi let znám, ale je jasné, co je v sázce: budoucí orientace Západní Evropy.

Pohled z Moskvy

Jednoho dne v r. 1965, kdy USA systematicky bombardovaly Vietnam, přijel premiér Kosygin do Hanoje. Kdyby to byl býval Nikita Chruščov, byla by Moskva ihned odpověděla na bombardování; ale mlčenlivý Kosygin neudělal ani gesto. Tři roky nato zastavily USA bombardování a Moskva počla prohlašovat, že USA byly poraženy, aniž jediný sovětský voják zasáhl do boje....Tak dnes kalkuluje Kreml, i když neváhá nasadit vojska tam, kde si je výsledkem jist /v Československu, na čínských hranicích, nyní i na Nilu/. Za fasádou "nerozhodného" politbyra se skrývá něco docela jiného: dnes se Moskva ohání marxistickým vítězstvím v Chile jako dokladem své prozíravosti, když nedovolila Castrovi exportovat revoluci do Latinské Ameriky. Zpravodaj amerického týdeníku charakterizuje dvojspreží Kosygin-Brežněv jako "nedynamické a nespontánní", ale tvrdí, že právě tyto kvality jsou pro kolektivní vedení nejvhodnější. Před lety prohlásil jeden západní pozorovatel v Moskvě, že taková vláda a taková politika musí ztroskotat, ale zkušený západní diplomat mu oponoval: právě naopak.

USA ponechávají Kremlu vakuum, které Kreml ihned zaplňuje: sovětské páloti se objevili na Středním Východě tehdy, kdy USA byly plně zaměstnány Kambodžou. Sny o světové revoluci šly podle názory dopisovatele už dávno přes palubu: SSSR chce být uznán jako velmoc se všemi atributy. Sovětská vlajka se objevuje v nej-různějších zemích světa /sovětské válečné lodi navštívily vloni 36 zemí/, a vše se děje s trochu ~~anachronistickou~~ anachronistickou příchutí 19. století. Ekonomické nedostatky nikdy neovlivňovaly zahraniční politiku SSSR. Jeden sovětský činitel řekl západnímu diplomatu: "Ten zbrojní byznys je nákladný pro obě strany, pro vás i pro nás. Ale my umíme strádat lépe než vy. Jsme na to zvyklí." Dopisovatel ovšem nevylučuje možnost náhlých změn: východní Evropa, i když asi nepůjde cestou Československa, požaduje stále naléhavěji větší ~~ekonomickou~~ ekonomickou a politickou volnost. Čína potřebuje čas, aby zasílila. A konec konců je tu i Střední Východ: Sověti soukromě často přiznávají, že jejich spojenectví s nestálými Araby je riskantní záležitost...Krátko řečeno /uzavírá zpravodaj/, v Kremlu panují obavy. Ještě jeden středovýchodní konflikt, další sovětsko-čínský incident, neúspěšné jednání v Berlíně nebo v Evropě - to vše může vyvést sovětskou zahraniční politiku z rozhovůhy.

Čeště o sovětsko- západoněmecké smlouvě

Podle západních komentátorů plynou z moskevské smlouvy pro SSSR tyto hlavní výhody:

- 1/ Západoněmecká technika by mohla pomoci sovětskému hospodářství
- 2/ Klidnější ovzduší v Evropě by mohlo vést k odchodu amerických jednotek, o což Moskva usiluje již řadu let
- 3/ Upevnění sovětské hegemonie ve Východní Evropě.

XXXXXXXXXXXXXX

Karl Möersch, parlamentní státní tajemník v ministerstvu zahraničních věcí NSR, se v prohlášení 10. srpna vrátil k počátkům Německé spolkové republiky, kdy preambule základního zákona zdůrazňovala nutnost dovršení státní a národní jednoty Němců. Jednostranná orientace poslední doby na Západ podle něj tuto možnost nedávala.

Möersch dále prohlásil, že NSR vychází ve své politice vůči socialistickým zemím ze tří základních pozic:

- 1/ politický modus vivendi vyžaduje respektování statu quo v Evropě
- 2/ je nutno dodržovat všechny smlouvy podepsané se spojenci a respektovat jejich povinnosti a práva vůči Berlínu
- 3/ nesmíme nikdy uzavřít smlouvu, která by zničila právo německého lidu na sebeurčení.

Cílem politiky dorozumění se Sovětským Svazem je podle Möersche:

- 1/ vytvořit ovzduší, které by vedlo k mírovému urovnání v Evropě
- 2/ zajistit bezpečnost Berlína
- 3/ znemožnit, aby Západní Německo bylo používáno jako strašák pro Východní Evropu
- 4/ pomoci rozvoji hospodářské, kulturní a technické spolupráce v zájmu zajištění míru a bezpečnosti Evropa
- 5/ vystřídat konfrontaci ve vztazích mezi oběma německými státy spoluprací

Hra o Berlín

Co to vlastně znamená "normalizace v Evropě", kterou si klade za cíl západoněmecko-sovětská smlouva, je-li, přitom zapomenuto na nejkritičtější bod, na Berlín?, tážou se západní komentátoři v těchto dnech, kdy skončilo první kolo jednání čtyř velmocí o otázce Západního Berlína.

Prohlašují, že západoněmecko-sovětská smlouva vychází z "evropské reality", k níž patří i těsné vazby hospodářské, politické a kulturní vztahy mezi Západním Berlínem a NSR. Jde o problém vysloveně politický, zatímco první dokument sovětské strany o této otázce je spíše technického rázu. Četné hlasy v západním tisku vyzývají NSR k trpělivosti /nemá právo příliš spěchat, aby tak umožnila SED najít ústupovou cestu od svých dřívějších rigorózních stanovisek/, ale zároveň k důslednosti; a Bonn také neustále zdůrazňuje, že ratifikace moskevské smlouvy závisí na dohodě v otázce Berlína.

Tak na příklad bonnská státní tajemník Ahlers dopověděl na tiskové konferenci, která se konala 1. října v Bonnu, na otázku, co soudí spolková vláda o posledním sovětském prohlášení, že "závislost ratifikace moskevské smlouvy na vyřešení berlínského problému je nevhodná a nerozumná".

Ahlers řekl: "Nevidím na tomto prohlášení nic zvláštního. My se vyhýbáme slovu "závislost", a já sám jsem několikrát zdůraznil, že je nutno mluvit o "tak zvané závislosti". Je pochopitelné, že sovětská strana neakceptuje takovou závislost, která

ve skutečnosti neexistuje, a je také pochopitelné, že sovětská strana nesouhlasí plně se stanoviskem spolkové vlády, podle něž může být smlouva účinná jen tehdy, bude-li nalezeno rozumné řešení berlínského problému. Sovětská vláda to nemůže akceptovat už třeba jen proto, že pak by zcela souhlasila s vládou NSR. Chtěl bych ale ještě jednou zdůraznit, že skutečný vztah mezi mírovým řešením berlínského problému a ratifikací smlouvy byl druhé straně zdůrazněn tolikrát, že druhá strana už nemůže pochybovat o tom, že tento vztah skutečně existuje. Je zcela jasné, že spolková vláda trvá na svém stanovisku....Naše požadavky ovšem nemohou být přehnané. Chtěl bych ještě jednou zdůraznit, že je třeba najít takové řešení berlínského problému, které by znamenalo skutečné zlepšení situace. Je jisté, že by každý, kdo přichází s přehnanými požadavky, mohl být obviněn, že chce zabránit ratifikaci západoněmecko-sovětské smlouvy. Můžeme ale s uspokojením konstatovat, že v tomto bodě se stanoviska opozice a spolkové vlády shodují".

Podle posledních zpráv, jsou západní mocnosti znepokojeny touto částí Ahlersova prohlášení, kde vystupuje proti "přehnaným požadavkům". Západní mocnosti trvají na svém právu rozhodovat o budoucnosti Berlína.

XXXXXXXXXXXXXX

SSSR chce navázat obchodní styky s Beneluxem

Jak bylo oznámeno v Bruselu, SSSR bude jednat ještě tento měsíc s delegací Beneluxu o uzavření obchodních dohod mezi Sovětským Svazem a Belgií, Holandskem, Lucemburskem.

Benelux je tak nyní po šestadvaceti letech své existencí uznán de facto Sovětským Svazem. Až dosud uzavíral SSSR smlouvy s těmito zeměmi jednotlivě.

Západní odborový svaz jedná o stycích s Východem

Mezinárodní svaz svobodných odborů /převážně sociálnědemokratických/ projednával 6. října v Bruselu otázku styků s odbory v socialistických zemích Východní Evropy. Bylo dohodnuto, že do budoucna mají být tyto styky, až dosud dvoustranné, koordinovány v rámci Mezinárodního svazu. Pokud jde o naléhání východoevropských odborů na celoevropskou hospodářskou konferenci, bylo navrženo svolat nejdříve celoevropskou konferenci odborů sdružených v Mezinárodním svazu, a na ní upřesnit společné názory na budoucí politické, hospodářské a sociální utváření Evropy. Na tuto konferenci mají být pozváni také představitelé křesťanských odborových organizací z Francie a Itálie.

Moskevský tisk o normalizaci vztahů k Číně

Dne 1. října oslavila lidová Čína jednadvacetileté výročí svého vzniku. Sovětský tisk zdůraznil při této příležitosti snahy Sovětského Svazu o normalizaci vztahů mezi oběma zeměmi. Pravda a Izvestija shodně vyjádřily lítost nad současným špatným vztahem mezi Pekingem a Moskou, na němž "nemá Sovětský Svaz žádnou vinu".

Peking znovu odmítá sovětskou iniciativu

Peking údajně odmítl sovětský návrh na podepsání smlouvy o neútočení, který byl přednesen na rozhovorech o pohraničních sporech v Pekingu. Na počátku tohoto roku prý Čína odmítla nabídkou sovětskou půjčku ve výši několika set milionů dolarů.

Čína se stává vedoucí silou ve Východní Asii

Západní komentátoři se obávají tvořící se pročínské fronty ve Východní Asii. Zdůrazňují, že i když nepřitelem číslo jedna jsou i nadále pro země této oblasti Spojené Státy, rozšířením války v Indočíně utrpěl i Sovětský Svaz, který ztratil pověst revolucionáře, protože nedokázal zabránit agresí. A tak logickým důsledkem bylo obrácení se k Číně, která neskrývá své uspokojení nad tímto vývojem. Do čínského tábora přešla Severní Korea, dlouho váhající mezi Moskvou a Pekingem, Severní Vietnam, komunisté v Laosu, na Čínu spoléhá i princ Sihanuk. Revoluční výzvy z Číny začínají nacházet svou odezvu v Severním Thajsku, Bermě a indickém Západním Bengálsku.

Čína hledá presidenta

Poprvé od kulturní revoluce se má sejít čínský lidový Národní lidový kongres, jehož poslední zasedání se konalo v lednu 1965, ačkoliv jeho členové se mají podle čínské ústavy scházet "nejméně jednou za rok". Toto zasedání se bude konat v zcela jiné situaci než před pěti lety. Nutnost návratu k pořádku v zemi, vedla k tomu, že byli opět povoláni na své místa zdiskreditovaní aparátčící a technokrati. Ale ve vedoucí vrstvě došlo k značným a trvalým změnám. Na 9. sjezdu strany v dubnu 1969 byla znovu zvolena jen třetina bývalých členů ústředního výboru. Sto z 279 členů nebo kandidátů ÚV jsou zástupci 2,5 mili nové armády, jako uznání za roli, kterou sehrála v minulých letech. Šéf armády Lin Piao se stal "korunním princem" a spolu s ministerským předsedou Čou En-lajem stojí na špičce čínské hierarchie. V politickém byru strany zůstalo jen 12 bývalých členů.

Národní lidové shromáždění má nyní legalizovat i změny ve vedení státu. Z nich přitahuje pozornost světové veřejnosti zvolení nové hlavy státu, nástupce Liu Šap-čihu, který byl vyloučen ze strany a zbaven svých funkcí rozhodnutím ÚV komunistické strany Číny v loňském roce. Toto rozhodnutí podléhá schválení Národního lidového shromáždění. A kdo na jeho místo? Stranický veterán Kuo Mo-žo je již pokládán za příliš starého, stejně jako úřadující prezident Tung Pi-wu. Čou En-laj a Lin Piao mají příliš mnoho práce. Jedna z možností je, že by Mao převzal i tuto funkci, kterou vykonával od vítězství čínské revoluce v r. 1949 až do r. 1959, kdy odevzdal vedení státu Liu Šao-čimu. V průběhu kulturní revoluce si několikrát stěžoval, že k odstoupení úřadu byl Liem a jeho stoupenci donucen. V každém případě má tot místo význam spíše protokolární a nejdůležitějším mužem zůstane vždy Mao.

Datum zasedání kongresu ještě není známo. Někteří pozorovatelé soudili, že by se mohlo sejít u příležitosti 21. výročí vzniku lidové Číny 1. října. Tyto oslavy ale již proběhly klidně, bez zvláštních událostí, a nesplnily se ani předpovědi o vypuštění první čínské mezikontinentální rakety. Podle opatrnějších prognóz, Národní lidový kongres bude svolán do pěti měsíců.

Již dnes se ale zdá jisté, že čínský parlament se zřejmě sejde v příznivém ovzduší. ÚV KS Číny prohlásil, že plnění národohospodářského plánu na r1970 je velmi dobré. Západní komentátoři odhadují, že národní důchod Číny vzrostl o 8 - 10%. V současné době rozvíjí Čína energickou kampaň proti "korupci" a připravuje se na válku, protože "nebezpečí třetí světové války ještě neminulo", jak to konstatovalo zasedání ÚV komunistické strany Číny.

Československý tisk odhaluje lži západní propagandy

"Odborářský deník Práce uveřejnil v sobotu 3. října otevřený dopis skupiny našich vědeckých pracovníků redakci amerického časopisu The New Scientist.

Je to velmi seriózní, ale rozhodná odpověď na celou řadu pomluv, které se na stránkách uvedeného amerického časopisu objevily 18. června letošního roku. Autor článku, jakýsi dr. A. Hermann /vypovězený z ČSSR pro činnost, která byla v příkrém rozporu s našimi zákony/, rozvíjí hrůzostrašný obraz pod titulkem I telektuální genocida v Československu.

S naprostou bezostyšností si vymýšlí báchorky o tom, jak u nás úpí studentstvo pod terorem naší Bezpečnosti, jak jsou pronásledováni vědečtí pracovníci a umělci je proto, že podepsali tzv. manifest 2000 slov, jak je jim bráněno věnovat se vědecké práci a jsou naháněni jako dělníci do výroby. V drastických barvách líčí období stranických pohovorů jako nemilosrdnou čistku

Jiří Hečko v Rudeém Právu, 5. října 1970

/Poznámka redakce: prolistováním minulých čísel Rudeého Práva jsme kupodivu zjistili, že uvedený dr. Hermann není cizí novinář, nýbrž československý posrpnový emigrant, pracující v jednom anglickém hospodářském listě; sám londýnský zpravodaj Rudeého Práva Dušan Rovenský označil jeho psaní za umírněné. Doporučujeme s. Hečkovi /stejně jako našim čtenářům/, aby četl pozorněji Rudeé Právo. Mínek by mohl dopadnout jako Hermann, který si z výzev Rudeého Práva k "roždrcení pravice" bůhvíproč vyvodil, že v ČSSR je v proudu čistka.

Pro zajímavost vyjímáme ještě z citovaného dopisu "skupiny našich vědeckých pracovníků" americkému časopisu: /

"Byl propuštěn určitý počet učitelů marxismu z universit i jiných vysokých škol, neboť není považováno za správné, aby někdo, kdo byl přijat a placen jako učitel marxismu, využíval svého postavení k protimexistické propagandě. Několik z těchto lidí si na protest začalo hledat zaměstnání jako dělníci, je ovšem otázkou, jestli taková místa respektive na jak dlouho skutečně přijali."

?? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

"Všichni to myslíme s demokracií poctivě a vážně. Jde o to, vytvořit u nás takové podmínky, aby naši lidé cítili, že mohou žít svobodně, že mohou se vzpřímenou hlavou a s hrdým čelem žít a chodit, a že nebudou mít pocitu nějakého ponížení či ohýbání páteře".

Gustav Husák, Rudeé Právo, 29. 9. 70 "Ve vedení státu nikdo nikomu neusiluje o místo"

"Lenina se můžeme naučit znát a citovat v referátech, ale žít podle něho z nás umí málokdo"

A. Kapek, Mladá Fronta, 27. září. 70 /Na ustavující konferenci SSM v Ostravě/

"Nebudeme vynucovat násilím, aby každý měl stejný názor jako my"

A. Kapek, tamtéž

"Bez hledání, ano i tápání, bez experimentování i ochoty podstupovat určitá rizika, není cesty vpřed. K tomu je ovšem nezbytné vytvářet vhodné ovzduší, aby se nikdo neostýchal vyslovit své mínění...Zakřákování není argument, zstrašování nikoho nepřesvědčí. Samozřejmě, že metoda svobodné diskuse je mnohem náročnější než mechanické přečtení hotové přednášky...."

A. Indra, tentéž

? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?